

Příloha k protokolu o SZZ č.

Diplomant: Petr Kříž

Datum odevzdání posudku: 19. května 2008

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Zbyněk Holub, Ph.D.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Specifika slovníku rodilých mluvčích ve vybraných obcích na Domažlicku (téma)

1. Především je třeba ocenit, že se diplomantovi podařilo v poměrně vysoké míře naplnit *cíl práce*. Zaměřil se na výzkum současného stavu a specifík nářečí (zejména však lexikonu) vybraných obcí na Domažlicku (v oblasti tzv. historického Horního Chodska¹). V rámci studia lexikonu je zohledněna (v první řadě) slovní zásoba starších rodilých mluvčích. Rovněž teoretický výklad odpovídá zadání. Záznamy a hodnocení (analýzy) terénního výzkumu jsou s tímto zadáním v rovnováze (přiměřeně a vhodně se v textu kombinují, doplňují i propojují).

2. Samotné *obsahové zpracování* je poměrně náročné – z hlediska množství získaného materiálu i s ohledem na čas explorační věnovaný. Je třeba ocenit, že diplomant předkládá výsledky systematické terénní práce (včetně předvýzkumu a přípravy). Poměrně dlouhodobá je i jeho spolupráce s informátory (často v přímé návaznosti na práci studentského dialektologického semináře, který svého času také navštěvoval). Ani vlastní realizace výzkumu nebyla pro diplomanta jednoduchou záležitostí. Ze sledované oblasti nepochází, takže musel do místa explorační dojíždět přes celý český „jihozápadní úsek“ - (většinou) vlastním automobilem.

Náročnost i odborná specifika výzkumu vedla i k tomu, že diplomant (v rámci studentské odborné praxe posluchačů KČJ PF Jihočeské univerzity) získal fakultní podporu pro studentský výzkum).

Pokud se jedná o klasifikaci výsledné práce, je třeba připomenout, že se diplomant na Domažlicku (Chodsku) orientoval na lokality Klenčí pod Čerchovem, Postřekova a Dílů. Součástí výkladu je i seznámení s historií oblasti a prezentace obcí (či Chodska vůbec).

Teoretický výklad dále rozvádí charakteristiku nářečí, oboru a metod - s ohledem na typy slovníků a na lemmatizační postupy (k tomu dále podrobněji i na s. 40 – 45) i na výsledky dosavadní explorační. Nejen na základě starších prací obecně, ale zvláště s přihlédnutím

¹ Velkého písmene u adjektiva zde užíváme v důsledku územního chápání celku, který název označuje.

k pracím věnovaným Chodsku: u Erbena, Němcové (Obrazy z okolí domažlického), Hrušky, Baara... až po Jindřicha (též s odkazem na dílo Chodsko), Kramaříka, Voráče, popř. studie diplomantů Západočeské univerzity.

K charakteristice nářečí je směřován výklad o jevech obecně českých, oblastních (v našem případě o podskupině/regiolektu jihozápadočeském), lokálních (popisující současný stav nářečí na Domažlicku).

Ze synchronně získaného nářečního materiálu těží výčet (36n). Cenné je tu i shrnutí toho, co synchronní výzkum potvrzuje a co ne (v komparaci s údaji získanými excerpcí dialektologické literatury: 36 - 38).

Vhodná by tu však byla další analýza deklinačních typů (37n).

Tematický okruhy nářečních pojmenování (49 - 50; slovník jako odraz způsobu života) vychází ze spolupráce s místními rodáky a s koordinátory (např. s dr. Psutkovou z Klenčí. Práce tak folkloristický přesah (metodicky navázaný na etnografický výzkum dr. Ulrychové - postřekovské masopusty aj.).

Slovníková část je potom hodnocena tematicky i diferencně.

Velmi cenné je i upozornění na nejasnosti kolem „českého jazykového pravěku“ - v souvislosti s dnešním pojetím kmene „Bohemanů“ (25). Diplomant může odkázat na studii, kterou vydal r. 2007 (společně s vedoucím práce) také k tomuto tématu (v rámci sborníku KČJ PF Jihočeské univerzity).

Diplomantova analýza získaného materiálu je zaměřena především na problémy spojené s oblastí lexikální sémantiky: na přejímky z němčiny (zde by však bylo vhodné pojmenout výklad systematictější), na klasifikaci dialektismů (v pojetí Sochové), na otázky synonymie, polysémie, homonymie a paronymie nářečních slov, na nářeční frazémy (v oblasti hodnocení expresivity není ovšem výklad dostatečný. Autor řadí pojmenování podle Zimy a Šlosara; ale jen velmi stručně a výběrově. Jiné systémy hodnocení jsou pouze naznačeny: motivace, stavba slova a slovotvorný přístup, emotivní charakter slova aj. - 71 - 72).

Velký význam mají textové přílohy (dialektologicky transkribované výpovědi devíti informantů; původní vzorek výpovědí byl ovšem mnohem širší. V omezeném rámci práce však nebylo možné publikovat soubor výpovědí o několika desítkách stran. Korpus je v plném rozsahu uložen v souboru KČJ PF JU).

3. Po stránce *formálních úprav* rukopisu se lze zaměřit na několik aspektů:

3.1 *Slovníková část:*

Tematický slovník (46-49) shrnuje lexikální jednotky do tematických okruhů „Vesmír a svět kolem nás“, „Člověk“ a „Obecné vztahy“ a demonstruje snad všechny známé problémy s opakováním slov v položkách hesláře a s metodikou uspořádání tematického slovníku²).

Diferenční slovník zahrnuje pojmenování příznaková v abecedním pořadí s využitím pravidel užší i širší lemmatizace (srov. výklad na s. 45³). Někdy ale nelze jednoznačně odpovědět na otázku, zda jde spíše o jev hláskoslovný nebo morfologický - nebo zda můžeme chápat uváděné pojmenování jako lexikalizované.

3.2 *Odkazy:*

Všetchna hesla diferenčního slovníku byla porovnáována s údaji *SSJČ* (z hlediska jejich nářeční nebo oblastní příznakovosti). Diplomant dále odkazuje na Hruškův *Dialektický slovník chodský*, na *Český jazykový atlas*, na *Chodský slovník* J. Jindřicha a J. Kotala (vydaný až r. 2007!), na Voráčovy studie (*Česká nářečí jihozápadní* I. a II., část *Nářečí/ Jazyk* -

² Dosud posledním slovníkem tohoto typu, který byl u nás vydán, je podobný lexikon „rogetovského“ typu: Klégr, A., *Tezaurus jazyka českého*. NLN, Praha 2008...

³ Soustavnější výklad (komentář) k problematice lemmatizace (navazující na „diplomantovo“ pojetí problému) bude zahrnut do sborníku konference *Genius loci českého jihozápadu IV.*, který je právě v tisku.

v Klimešově *Západočeské vlastivědě*), popř. na diplomové práci posluchaček/ posluchačů Západočeské univerzity v Plzni, které důkladně prostudoval.⁴

3.3 Jazykový projev a grafická úprava:

Je poměrně dost škoda, že si autor nepovšiml některých zásadních překlepů, popř. ortografických problémů (časté jsou též tečky před závorkami, chyby v interpunkci apod.). Podobně formulace typu ...doslov „dobově podmíněného“ *Vítězslava Ržounka...* (19) stylisticky práci neprospívají. Ovšem diplomant velmi důsledně dodržuje zásady dialektologické transkripce v textové části (hodnotu přepisu nelze zpochybnit).

3.4 Přehlednost členění kapitol:

Možná tu vyvstává problém řazení kapitol (i dalších částí práce). Seznam literatury a respondentů bych dal spíše za textovou přílohu (za „promluvy respondentů“), přičemž jako poslední bych řadil seznam literatury; tematický i diferencní slovník bych také řadil spíš do příloh než přímo do textu... (v zájmu přehlednějšího systému vyhledávání v práci; takový úzus je ostatně v nářeční lexikografii obvyklý).

4. Mám-li práci závěrem *stručně zhodnotit* v rámci jakéhosi *shrnutí*, musím se zaměřit na celkový dojem, silné a slabé stránky, popř. na význam analyzované explorační práce. Tato práce je jistě velmi soustavná, ale místy příliš stručná (vzhledem k možnostem analýzy a hodnocení ve vztahu k výsledné syntéze: k celkovému „obrazu“ lokálního slovníku. Přesto představuje velmi dobrý základ pro další výzkum. Ostatně již nyní existují rukopisy, které je třeba uvést do souvislosti s prací zde předkládanou. A to nejen zmíněné diplomové práce posluchačů (zadávané dosud spíše – až na výjimky - na „univerzitním západě“ než na jihu Čech). Patří k nim i výše zmíněný Jindřichův a Kotalův Chodský slovník⁵, popř. diplomantův příspěvek ve sborníku českobudějovické katedry českého jazyka a literatury (2007). Význam týmové studentské spolupráce ostatně autor zmiňuje i v úvodním poděkování.

Diplomant se podílel i na koncepci návazného plánu dalšího výzkumu (na projektu jazykového obrazu „dnešního Chodska“ i na metodickém vedení „výjezdů“ dialektologického semináře PF JU).

Závěr rukopisu je systematický a má charakter poměrně dost objektivní syntézy zjištěných poznatků.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ:

5.1 Pokud se jedná o závěr práce, nesdílím ale pesimismus diplomanta ohledně procesu „vyrovnávání jevů“. Změny jistě probíhají; ale ne ve prospěch „jednotného obecně českého“ stavu. Soudím, že nic takového neexistuje - a nikdy neexistovalo! Oblastní variety existují, regiolekty se rozšiřují... – ne ale zcela „uniformně“. Jde spíše vždy o odraz momentální společenské situace. Mohl by diplomant vyvrátit tvrzení, že nelze hovořit o jednotném procesu unifikace?

5.2 Velmi si vážím spolupráce diplomanta s rodinou kolegyně PhDr. Blanky Psutkové, ale i s dalšími členy výzkumného týmu Západočeské univerzity v Plzni (s PhDr. Martou Ulrychovou, Ph.D. - z KSA FF ZČU; s PaedDr. Helenou Chýlovou - z KČJ PF ZČU; s doc. Dr. et Ing. Janou Klečkovou, CSc. - s a Dr. et Ing. Romanem Moučkem, Ph.D. – oba působí na KIV FAV ZČU). Diplomantův přínos k práci týmu je zřejmý. Mohl by nám pan Kříž v této souvislosti přiblížit své další plány zaměřené na výzkum Chodska?

5.3 Nedávno vzniklo sdružení Genius loci – Společnost pro studium života regionu. Diplomant je jeho tajemníkem. O spolupráci se sdružením již projevil zájem bohemistické

⁴ Citace v práci vždy odpovídá požadavkům ČSN a úzu.

⁵ ... i s přihlédnutím ke všem jeho nedostatkům se jedná o významnou, byť opožděnou edici důležitého pramene...

katedry na jihu i západě Čech, ale také muzea a regionální instituce. Sdružení se podílí i na přípravě konference Genius loci českého jihozápadu V. Přiblížil by pan kolega komisi okolnosti, které vedly k zapojení programu dialektologického výzkumu do programových zásad tohoto sdružení?

Návrh na klasifikaci diplomové práce: *velmi dobře*

Zbyněk Holub

.....
podpis vedoucího - ~~recepta~~ diplomové práce

V Českých Budějovicích dne 20. května 2008

Stupeň kvalifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------